

Історії успіху
#МістаТаЗміни

Уп'яте по 1,5 млн гривень — громадський бюджет Бердянська працює на благо міста

Громадський бюджет (бюджет участі, партиципаторний бюджет) — це звична європейська практика діалогу між владою та громадянами, яку останніми роками переймають демократично зорієнтовані українські міста й ОТГ. Цей інструмент демократії дає можливість усім без винятку громадянам брати участь у розподілі коштів місцевого бюджету через створення проектів для поліпшення міста та/або через голосування за них. Бюджет участі забезпечує жителям право впливати на розподіл коштів, а владі — актуальні ідеї щодо стратегічного локального розвитку.

В Україні громадський бюджет уперше було впроваджено у 2015 році в трьох містах: Чернігові, Черкасах і Полтаві. Вони дали старт його стрімкому розвитку, і станом на червень 2020 року до бюджетної партиципації вже залучено 238 органів місцевого самоврядування. За підтримки Проекту ПРОМІС та спільно з експертами Фундації польсько-української співпраці ПАУСІ громадський бюджет втілюється в 15 українських містах-партнерах. Одне з них — Бердянськ, де громадський бюджет було започатковано в межах проекту, реалізованого Інститутом бюджету та соціально-економічних досліджень. Бердянці відразу почали брати активну участь у процесі партиципаторного бюджетування, тож за перший рік подали 68 проектів для поліпшення інфраструктури свого міста на суму понад 14 млн грн.

Досвід Бердянська в цьому напрямі бере початок у серпні 2016 року, коли міська рада ухвалила Положення про громадський бюджет. Відтоді частину коштів міста щороку спрямовують на фінансування ініціатив громади, які стали переможцями відкритого та прозорого конкурсу. Обсяг громадського бюджету Бердянська становить 1,5 млн грн щорічно. Фінансування надають тим проектам членів територіальної громади міста, які можливо реалізувати протягом бюджетного року: малі проекти з обсягом фінансування до 100 тис. грн включно та великі — від 100 до 500 тис. грн.

Упровадження громадського бюджету в Бердянську відбувається через платформу «Громадський проект», яка допомагає автоматизувати цей процес. Портал створила у 2016 році українська технологічна громадська організація SocialBoost. «Громадський проект» дає змогу брати участь у конкурсі не виходячи з дому: можна подати заявку онлайн і відслідковувати долю свого проекту прямо на сайті. Станом на 2020 рік платформа об'єднує понад 90 українських міст і громад, на реалізацію проектів яких виділено сукупно 1 млрд грн.

Громадський бюджет ефективний, оскільки забезпечує можливість задовольнити потреби громад, надаючи їм реальну владу над коштами. Міська влада Бердянська дбає про те, щоб електронне врядування в місті жваво розвивалося, тому працює над максимальним поширенням інформації про інструменти е-демократії серед місцевого населення. За підтримки Проекту ПРОМІС у Бердянську реалізували ініціативу «Громадський бюджет — ефективна система взаємодії влада — громада», що передбачала проведення в місті різнопланових промоційних заходів щодо популяризації громадського бюджету. У рамках втілення ініціативи для міста було придбано виставкові конструкції, банери та інше устаткування, яке допомогло вивести промоцію громадських проектів на якісно новий рівень.

«Для залучення районних громадських ініціатив ми проводимо зустрічі з головами комітетів мікрорайонів, розміщуємо інформацію стосовно впровадження громадського бюджету в засобах масової інформації, на сітлайтах і білбордах міста, організуємо тематичні телеєфіри. На сайті міської ради функціонує розділ «Громадський проект». Також проводимо ярмарки громадських проектів, які беруть участь у голосуванні. Зараз обговорюємо з колегами, де було б краще цього року розмістити інформаційні стенди для презентації проектів. Розглядаємо як варіант міський Палац культури. Хочемо дібрати одну або кілька зручних локацій, щоб мешканці міста дійсно могли прийти туди у вільний час й ознайомитися з ініціативами інших громадян», — розповіла **Юлія Дойнова, заступниця міського голови Бердянська з питань діяльності виконавчих органів влади.**

Проект ПРОМІС для представників міст-партнерів організовує навчальні поїздки до Канади й Польщі задля вивчення найкращого міжнародного досвіду у сферах демократичного врядування та місцевого економічного розвитку. Зокрема, представники Бердянська у складі української делегації знайомилися з практикою роботи муніципалітетів у Польщі. Поляки поділилися досвідом упровадження сучасних ініціатив і технологій та з-поміж іншого нюансами реалізації громадських бюджетів. Тож у 2018 році, спираючись на позитивний досвід польських міст, бердянці втілили стратегічно важливу інновацію: розділили свій громадський бюджет на загальноміський і бюджет мікрорайонів.

«З 2018 року в Бердянську близько 30 % загального обсягу громадського бюджету виділяється на загальноміські проекти, а близько 70% — на локальні. У 2020 році частку громадського бюджету, що виділяється на загальноміські проекти, збільшили, і наразі вона становить 500 тис грн. Решта коштів розподіляється між 14 мікрорайонами міста, залежно від кількості населення кожного з них. Завдяки такому поділу мікрорайони розвиваються, покращується їхній благоустрій та інфраструктура. Для зручності громадян голосування організовано в електронному та паперовому вигляді в кожному мікрорайоні. Що однозначно бачимо і чим захоплюємось — бердянці дуже активні та небаїдужі до свого міста: за 5 років сумарно подано 272 проекти, з яких 53 вже стали переможцями, 38 — реалізовано, 15 — у процесі реалізації», — додала **Юлія Дойнова**.

Для українських міст досить поширеною є практика поділу громадських проектів на великі й малі. Перші часто мають інфраструктурний характер, і скористатися результатами їх реалізації можуть мешканці всієї громади. Малі ж проекти спрямовані на виявлення та задоволення локальних потреб соціального спрямування чи, наприклад, на встановлення дитячих і спортивних майданчиків. Поділ на загальноміські та районні проекти є індивідуальним вибором міста, і це рішення залежить від цілей, які ставлять перед собою організатори процесу громадського бюджету.

«Яскравим прикладом є досвід міста Свідниця, розташованого в південно-західній частині Польщі. Тамтешній міський голова мав на меті інфраструктурний розвиток міста загалом, тому проекти були лише загальноміськими. Коли влада змінилась, то трансформувався і підхід до громадського бюджету. Нова очільниця міста розпочала активне інформування й консультування з громадою. Для неї було важливим проводити більше зустрічей і заохочувати мешканців до написання проектів. Тому було ухвалено рішення про поділ міста на дільниці та виділення для кожної з них окремої суми на реалізацію проектів. Таким чином жителі міста отримали змогу провести більше дискусій і зустрічей із посадовцями, підготувати більше проектів», — поділився **Леонід Донос, головний експерт фундації ПАУСІ**.

У 2020 році жителі Бердянська подали на конкурс громадського бюджету 54 проекти на суму майже 8 млн грн — голосування за них розпочнеться у вересні. Понад третина проектів стосуються категорії «Освіта»: бердянці вболівають за створення безкоштовного коворкінгу в Центрі дитячо-юнацької творчості, відновлення роботи дитячо-юнацької обсерваторії, створення інтерактивного скеледрому, облаштування актових залів і спортивних майданчиків у школах тощо. Також мешканці хочуть встановити камери спостереження в закладах культури, пропонують оновити пішохідні зони й установити арт-об'єкти, а також багато інших ідей у різних напрямках.

«Незважаючи на те, що пандемія COVID-19 спричинила масштабну економічну кризу, яка не оминула й наше місто, втілення громадського бюджету міська влада не ставила під сумнів. Спостерігаємо цього року на 35 % вищу активність громадян у порівнянні з минулим роком. Радіємо, що навіть у скрутні часи вдається тримати на рівні кооперацію з громадою та спільними зусиллями творити якісні зміни в місті», — зазначила **Юлія Дойнова**.

Запровадження громадського бюджету сприяє налагодженню системного діалогу органів місцевого самоврядування з жителями, ініціативними групами, громадськими організаціями, що здійснюють свою діяльність на території міста чи ОТГ на благо територіальної громади. Для розвитку громадського бюджету в Україні з 2016 року відбуваються щорічні міжнародні форуми, які допомагають шукати відповіді на спільні виклики та розвивати багатонаціональну спільноту практиків бюджетної партиципації. Ці заходи організовує Фундація польсько-української співпраці ПАУСІ за незмінної підтримки Проекту ПРОМІС.

На цей час громадський бюджет упроваджується в 15 містах – партнерах Проекту ПРОМІС: Вінниця, Жмеринка, Хмельник, Івано-Франківськ, Долина, Коломия, Полтава, Миргород, Кременчук, Горішні Плавні, Запоріжжя, Енергодар, Мелітополь, Бердянськ, Яремче. У 2020 році загальна сума коштів, спрямована на реалізацію проектів-переможців, становить більше ніж 77 млн грн. Громадський бюджет відкриває для громадськості доступ до управління міськими коштами й водночас символізує готовність місцевої влади бути відкритою та прозоро ухвалювати рішення.

Історії успіху #МістаТаЗміни розповідають про успішні приклади та інновації з впровадження ефективного демократичного управління та прискорення місцевого економічного розвитку у Запорізькій, Вінницькій, Полтавській та Івано-Франківській областях, що відбулись за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проекту ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади.

